

Innst. 308 S

(2009–2010)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:100 S (2009–2010)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om en strategi for norsk bergindustri

Til Stortinget

Sammendrag

Norge har store mineralske ressurser. Mineralnæringen omfatter store og små bedrifter som lever av å bearbeide råstoff fra fast fjell og løsmasser, etter å ha tatt ut mineralske råstoffer som malmer, industrimaterialer, naturstein, pukk og grus.

Norges geologiske undersøkelse anslo ved begynnelsen av dette tiåret verdien av norske mineraler til 1 000 mrd. kroner. Næringen er en typisk distriktnæring, og i 2008 sysselsatte næringen 4 806 personer fordelt på 807 produksjonssteder. Møre og Romsdal, Rogaland, Nordland og Vestfold er fylkene med flest sysselsatte i mineralnæringen, og spesielt i kystområdene er det mange bedrifter. Bergindustrien eksporterte for til sammen 7,2 mrd. kroner i 2008.

I Norge ble mineralloven vedtatt i 2009. Da regjeringen Stoltenberg la frem sitt lovforslag 20. mars 2009, ble det gitt uttrykk for at det gjennom forslaget skulle stimuleres til økt aktivitet for næringen, tilrettelegge for økt næringsvirksomhet og ivareta samfunnets behov for kontroll med driften, samt sikre at driften skjer på en bergmessig forsvarlig måte, jf. Ot.prp. nr. 43 (2008–2009). Forslagsstillerne mener mineralloven gir et rammeverk, men at det er viktig å bygge videre på dette. Forslagsstillerne mener videre at for å stimulere til økt næringsvirksomhet, og for å gjøre bergverksaktivitet mer attrak-

tivt, må det foretas en bred gjennomgang av rammevilkårene for næringen, herunder om målrettede incentiver vil være formålstjenlig. Næringen har selv pekt på at oljeindustrien har enkelte skatteincentiver til leting som med fordel kunne overføres til bergindustrien.

Næringen er i dag på mange måter prisgitt den enkelte kommunes ressurser og enkeltpersoners engasjement. Det er etter forslagsstillerens mening grunn til å stille spørsmål ved om konsekvensutredninger i bergverkssaker er for komplekse for enkeltkommuner, og at Direktoratet for mineralforvaltning igjen bør få dette ansvaret. Det er også grunn til å stille spørsmål ved om de geologiske ressursene ivaretas for tilfeldig regionalt, da under halvparten av fylkene har egen fylkesgeolog.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi om norsk bergindustri, med konkrete forslag til hvordan næringens ressurser og muligheter til økt aktivitet best kan nyttiggjøres på kort og lang sikt, herunder ved bruk av virkemidler som skatt, forenkling av saksbehandling, en synliggjøring av kompetanseforholdene i offentlig sektor og en klargjøring av ansvarsforholdene i forvaltningen mv.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Lillian Hansen, Arne L. Haugen, Ingrid Heggø og lederen Terje Aasland, fra Framskrittspartiet, Per Roar Brødveid, Harald T. Nesvik og Torgeir Trældal, fra Høyre, Svein Flåtten, Frank Bakke Jensen og Elisabeth Røbekk Nørve, fra

Sosialistisk Venstreparti, Alf Egil Holmelid, fra Senterpartiet, Irene Lange Nordahl, og fra Kristelig Folkeparti, Rigmor Andersen Eide, viser til Dokument 8:100 S (2009–2010) fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om en strategi for norsk bergindustri.

Komiteen viser videre til vedlagte brev av 29. april 2010 fra statsråd Trond Giske som understreker næringens betydning og muligheter, ikke minst i de nordlige fylkene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at statsråden ser potensial for å koordinere virkemidler og regelverk for næringen, og viser videre til at Nærings- og handelsdepartementet har bergverksnæringa som ett av sine satsingsområder. Flertallet har merket seg at regjeringen vil fortsette arbeidet med å styrke bergverksnæringa og utvikle en samordnet politikk på området, men at det ennå ikke er tatt stilling til om dette skal få form av en nasjonal strategi, stortingsmelding, eller om det kan skje på annen måte.

Komiteen viser i denne forbindelse til næringskomiteens innstilling i behandling av Ot.prp. nr. 43 (2008–2009) Innst. O. nr. 89 (2008–2009) om lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven). Den nye mineralloven trådte i kraft 1. januar 2010.

Komiteen er enig i at det er et stort behov for å meisle ut en samordnet politikk for bergverksnæringa, der hensynene til sysselsetting, verdiskaping og miljøhensyn blir avveid slik at næringa kan videreutvikles på en bærekraftig måte. Komiteen er kjent med at verden er på vei inn i en utfordrende situasjon når det gjelder tilgang til nødvendige geologiske ressurser, og at det er stor etterspørsel etter en rekke metaller på verdensbasis. Komiteen har videre merket seg at interessen for leting etter metaller har økt over hele verden, også i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er derfor tilfreds med at regjeringen allerede er i gang med å utarbeide en ny og samordnet politikk for bergindustrien, og ser fram til at saken så snart som mulig forelegges Stortinget på egnet måte.

Flertallet viser til at regjeringen har utarbeidet nasjonale strategier for flere naturgitte næringer der man ser på totaliteten i næringens utfordringer og muligheter, og har merket seg at også forslagsstillerne henviser til den store betydningen disse har.

Flertallet har merket seg at for eksempel den maritime strategien «Stø kurs» fungerer som et aktivt verktøy som danner rammen om regjeringens maritime politikk.

Flertallet ser det som svært viktig at regjeringen også utarbeider en helhetlig politikk for bergindustrien, og er glad for at det ser ut til å være bred politisk oppslutning omkring det arbeidet som er igangsatt for å styrke bergverksnæringen. Flertallet viser videre til at Norsk Bergindustri har utarbeidet et eget notat, «Mineralske råstoffer som mulighet – behovet for en mineralstrategi i Norge», som peker på en rekke utfordringer som bør behandles i denne sammenheng. Flertallet er av den oppfatning at det kan være hensiktsmessig at det vurderes nærmere om en slik samordnet politikk bør få form av en stortingsmelding, slik at også Stortinget får muligheten til å behandle elementene i en slik politikk.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at regjeringen her inntar en altfor passiv holdning, og mener det er på sin plass å påpeke at man ved ikke å ta stilling til den ønskede strategi, heller ikke tar saken alvorlig nok.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil påpeke at å arbeide strategisk med dette også innebærer at man inkluderer andre departementer, for å få en helhetlig og best mulig løsning.

Disse medlemmer viser til at det på en rekke områder skjer ting som endrer situasjonen for mange av dagens næringsaktører. Nordområdesatsingen, energiindustriutviklingen i Barentshavet inkludert den nye delelinjeavtalen, samt muligheter for at det også finnes store forekomster av mineraler, åpner muligheten for å etablere store industriprosjekter i nord. Endrede markedsforhold på verdensbasis, og den nylig vedtatte mineralloven, og ønsket fra næringa selv om mer forutsigbare rammevilkår er alle momenter som bekrefter behovet for strategisk tenkning på dette felt også blant politikere.

Disse medlemmer viser til at bergverksnæringen trenger gode rammebetingelser som kan stimulere til økt verdiskaping og lønnsomme bedrifter. Disse medlemmer mener det blant annet trengs tiltak som styrker egenkapitalen i kompetente eierselskap, skattemessige insentiver til prospektering og infrastrukturtiltak for å nå mineralforekomstene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil også vise til avisa Nordlys fra fredag 7. mai 2010. Her uttaler Arbeider-

partiets parlamentariske leder Helga Pedersen: «Regjeringen må ha en bergverksstrategi».

Disse medlemmer er tilfredse med at parlamentarisk leder i Arbeiderpartiet uttaler seg på en slik måte, men vil legge til at en slik strategi må forankres i Stortinget.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi om norsk bergindustri, med konkrete forslag til hvordan næringens ressurser og muligheter til økt aktivitet best kan nyttiggjøres på kort og lang sikt, herunder ved bruk av virkemidler som skatt, forenkling av saksbehandling, en synliggjøring av kompetanseforholdene i offentlig sektor og en klargjøring av ansvarsforholdene i forvaltningen mv. og legge dem frem for Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti deler forslagsstillernes intensjon, men ønsker en bred behandling av saken i Stortinget for å sikre en helhetlig politikk for bergverksnæringen.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme med en stortingsmelding om bergverksnæringen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi om norsk bergindustri, med konkrete forslag til hvor-

dan næringens ressurser og muligheter til økt aktivitet best kan nyttiggjøres på kort og lang sikt, herunder ved bruk av virkemidler som skatt, forenkling av saksbehandling, en synliggjøring av kompetanseforholdene i offentlig sektor og en klargjøring av ansvarsforholdene i forvaltningen mv. og legge dem frem for Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme med en stortingsmelding om bergverksnæringen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 8:100 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om en strategi for norsk bergindustri – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 3. juni 2010

Terje Aasland

leder

Arne L. Haugen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 29. april 2010

Representantforslag 100 S (2009 - 2010) om en strategi for norsk bergindustri

Jeg viser til representantforslag 100 S fra stortingsrepresentantene Frank Bakke Jensen, Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve og Bjørn Lødemel om utarbeidelsen av en strategi for norsk bergindustri. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi om norsk bergindustri, med konkrete forslag til hvordan næringens ressurser og muligheter til økt aktivitet best kan nyttiggjøres på kort og lang sikt, herunder ved bruk av virkemidler som skatt, forenkling av saksbehandling, en synliggjøring av kompetanseforholdene i offentlig sektor og en klargjøring av ansvarsforholdene i forvaltningen mv.»

Bergverksnæringen er en viktig distriktsnæring, og en næring som særlig betyr mye i de nordligste fylkene og på Vestlandet. Det er også en næring med et betydelig potensial. Jeg er opptatt av å legge til rette for at bergverksnæringen har gode rammebetingelser som kan stimulere til arbeidsplasser, økt verdiskaping og lønnsomme bedrifter. På samme måte som resten av næringslivet er bergverksnæringen avhengig av stabile og forutsigbare generelle økonomiske rammevilkår, slik som kronekurs, lave renter og en politikk som sørger for et akseptabelt kostnadsnivå for konkurranseutsatt næringsliv i Norge. Næringen er avhengig av en god krafttilgang og at miljø- og klimapolitikken gir grunnlag for at lønnsomme bedrifter kan utvikle seg videre i Norge.

Norges geologiske undersøkelse (NGU) har som kjerneoppgave å produsere og distribuere basiskunnskap, blant annet om Norges berggrunn. NGU har en grunnleggende kompetanse om landets geologiske oppbygning og mineralressurser, og fremskaffer ny kunnskap om metall- og mineralressurser gjennom kartlegging mv. av interessante områder. Informasjonen om mineralforekomster i Norge som NGU har gjort tilgjengelig, danner grunnlaget for leting (prospektering) etter metalliske og mineralske råstoffer

som vil kunne resultere i påvisning av nye forekomster med mulighet for næringsutvikling og verdiskaping. Etatens arbeid omfatter oversiktskartlegging og går fram til påvisning av en forekomst. Detaljerte undersøkelser av konkrete forekomster med sikte på å starte produksjon må bedriftene i bergverknæringen selv forestå.

Den 1. januar i år trådte mineralloven i kraft. Gjennom mineralloven stimulerer vi til økt kartlegging av mineralressursene i Norge ved å utvide leteretten til å gjelde for alle mineraler. Økt kartlegging og kunnskap om berggrunnen vil også være viktig for den kommunale arealplanleggingen, og gir kommunene bedre muligheter til å sette av områder til råstoffutvinning i sine planer. Mineralloven er et viktig bidrag i regjeringens satsing på utnyttelse av landets naturressurser.

Bergverksnæringen kommer i berøring med ulike andre interesser. Når det gjelder forholdet til urfolksinteresser, arbeider regjeringen med oppfølgingen av rapporten fra Samerettsutvalg II «Den nye sameretten». Eventuelle konsekvenser utvalgets rapport og oppfølgingen av den måtte ha for bergverksnæringen vil man måtte komme tilbake til når dette arbeidet er slutført.

I mange tilfeller kan det offentlige virkemiddelapparatet bidra til å styrke bedriftenes muligheter og kapasitet til å foreta lønnsomme investeringer. Det er etablert blant annet generelle låneordninger og egenkapitalvirkemidler som bedrifter i bergverksnæringen kan søke om på lik linje med bedrifter i andre næringer.

Næringens betydning og muligheter ikke minst i de nordligste fylkene, og det potensialet jeg ser for å koordinere virkemidler og regelverk for næringen, gjør at Nærings- og handelsdepartementet har bergverksnæringen som et av våre satsingsområder. Derfor vil vi fortsette arbeidet med å styrke bergverksnæringen og utvikle en samordnet politikk på området. Om dette får form av en nasjonal strategi, stortingsmelding eller annet er ennå ikke besluttet.